

WAGENSCHOTZAGER, LATER BALKENZAGER DE WITTE TROFFEL, PALTROK, TE WESTZAAN IN DE ZUID, TEN OOSTEN VAN DE WEG, AAN EN TEN NOORDEN VAN DE TROFFELSLOOT, HALVERWEGE DE WEG EN DE GOUW. BOUWJAAR ONBEKEND, GESLOOPT IN 1884.

COLLECTIE STICHTING HUIZINGA MEUBEL NEDERLAND

Museale molenvondst

Jacobus Abraham Huizinga (1861-1937) begint in de stad Groningen in 1889 zijn meubelfabriek 'Nederland'. De fabriek groeit uit tot de grootste in zijn soort in Noord-Nederland en op het hoogtepunt zijn er ruim honderd vaklieden aan het werk. Meest meubelmakers, maar ook stoffeerders en behangers. In 1955 fuseert de fabriek met haar voormalige concurrent Rodenberg en bestaat ze als winkel onder de naam 'Huizinga & Rodenberg' nog tot 2005.

Jacobus Abraham groeit op in het hout. Zijn vader Juriaan (1815-1891) heeft in het Noord-Hollandse Westzaan de houtzaagmolen en -zagerij De Witte Troffel en is daarnaast houtkoper. In 1863 overlijdt de moeder van Jacobus en vijf jaar later verhuist het gezin van vader, zoon en twee dochters naar de stad Groningen.

De wieg van Jacobus stond dus in Westzaan, in De Witte Troffel. De molen is allang verdwenen, gebleven is wat summiere informatie, verspreid over verschillende bronnen. Uit de erfenis van Jacobus is een unieke foto overgeleverd van De Witte Troffel, een opname uit 1852. Voor zover bekend is het in deze editie van *de Zelfzwichter* dat de foto voor het eerst wordt gepubliceerd.

Het bouwjaar van De Witte Troffel is niet bekend. De molen wordt voor het eerst genoemd in de boedel van Jan Adriaansz. Mats. Deze bevatte onder andere het volgende: *"De helft in de houtzagersmolen de Troffel int Zuijd-ent van Westzaan"*. Deze boedelinventarisatie is gedateerd op 21 maart 1726. Kort daarna komt de molen in bezit van de familie Visser. Op 28 juli 1731 wordt bij de Westzaner notaris Jongewaard een brandcontract opgericht. De molens die hierin worden verzekerd zijn houtzaagmolens, zij staan alle in de Zuid van Westzaan en aan de westkant van de Zuiderwatering van Zaandam-West. De Witte Troffel wordt door Dirk Gerritsz. Blauw verzekerd. Hij treedt op als voogd voor de minderjarige kinderen van Aris Visser.

Op 1 augustus 1786 wordt De Witte Troffel getaxeerd. De molen die nog steeds als wagenschotzager is ingericht, vertegenwoordigt een waarde van FL2510,-. Dit is een aanzienlijk bedrag voor een wagenschotzager. Mogelijk is dit bedrag inclusief de houtloodsen, werf en water van de molen. Vermoedelijk wordt de molen kort hierna verbouwd tot balkenzager. Niet lang daarna komt De Witte Troffel te werken voor de uit Oostzaan afkomstige Jan Albertsz. Buys. Na aankoop van de molen verhuist Buys naar Westzaan. Op 17 mei 1810 overlijdt Jan Buys. Nog diezelfde dag verkoopt zijn weduwe Hilgond Schots het volgende, *"Een houtzaagmolen genaamd De Witte Troffel, getekend No. 545 met houtschuur, pakhuis No. 98 en erf (112 roed), gereedschappen en verdere aanhorigheden staande en gelegen te Westzaan, beoosten de weg aan de Gouw, benevens twee stukken land benoorden de molen (965 roed)."* De molen wordt gekocht door de Westzaner Jacob Kruyt voor Fl1000,-. Deze Jacob Kruyt zal later de twee zaagmolens De Kruidberg en De Tweeling laten bouwen. Hoelang Kruyt met de Witte Troffel blijft werken is niet bekend.

Op 28 januari 1847 wordt de Zuid van Westzaan geteisterd door een storm met een orkaankracht. Jan Jacobsz. Honig uit Zaandijk maakt over deze storm de volgende aantekening en noteert de schade aan de molens. *"Een orkaan of windhoos teisterde op den 28sten januari van het jaar 1847 o.a. de volgende*

molens op het Zuideind van Westzaan: De Tweeling van Jan Kruyt: 1 roed; 't Kind van Weelde van C. Dekker & Co: 2 roeden; De Huismus van A. de Lange & Zonen: 1 zeil; De Groene Jager van A. Buys: 4 end hekkens, 1 draaihoofd en wijfelaar; Het Vliegend Hart van A. Buys: 3 1/2 end hekkens; De Oude Visser van A. de Lange & Zonen: 1 roed, 1 end hekkens, 2 gang kammen (met begin van brand); Het Witte Schaap van J. Dekker Gz.: 1 1/2 end hekkens; De Kapol (watermolen): 1 roed; De Blauwe Kuiper van J. Kruyt: 1 end hekkens; De Witte Troffel van J. Huysinga: 1 1/2 end hekkens, eenige kammen en de roed gespleten; De Kerseboom van Louis Robert te Utrecht: eenige hekkens; De Veldmuis of Kikkert: 4 zeilen geheel weg. Deze molen evenals de Kruidberg hebben een geruime tijd linksom gemalen."

De Witte Troffel is op het moment van de storm dus in bezit van J. Huysinga [Juriaan Huizinga]. Juriaan verkoopt de molen in 1868. De laatste eigenaar van De Witte Troffel is Gerrit Jansz. Dekker. De zaken gaan hem niet voor de wind en in 1882 komt De Witte Troffel definitief stil te staan. Op 14 maart 1883 wordt ze uit de brandverzekering gehaald en in 1884 verdwijnt de molen door sloop uit het Zaanse land.

Willem Buys vermeldt in zijn boekje 'De Windmolens aan de Zaanstreek' uit 1918 het volgende over De Witte Troffel, *"Troffel. De grootste paltrok aan de Zaanstreek, Westzaan, gesloopt in 1881. Eigenaar Jurrie Eizinga."*

Noot: het jaar 1881 is niet juist en met 'Jurrie Eizinga' wordt vermoedelijk Juriaan Huizinga bedoeld.

Naam: De Witte Troffel

Type: paltrokmolen

Functie: zaagmolen

Bouwjaar: vóór 1726

Sloop: 1884

Bron:

Molendatabase

Stichting Huizinga Meubel Nederland

Fred Ootjers is free-lance tekstschrjver en voorzitter van de Stichting Huizinga Meubel Nederland

Rectificaties op artikel Museale molenvondst *de Zelfzwichter* 2017.4

Vergissing en verrijking

Op verzoek van de redactie van *de Zelfzwichter* werden wij als Stichting Huizinga Meubel Nederland gevraagd of we een redactionele bijdrage wilden leveren. Eerder al hadden we laten weten dat we over een zeldzame foto uit 1858 beschikten van -wat we toen dachten- houtzaagmolen De Witte Troffel in Westzaan in de Zaanstreek. Die molen was het geboortehuis van Jacobus Huizinga, waar hij de eerste jaren van zijn leven woonde, voordat hij in 1868 met zijn vader en twee zussen naar stad Groningen vertrok. Van De Witte Troffel was geen foto bekend: de molen is al in 1884 gesloopt.

In de nalatenschap van de dochter van Jacobus zat slechts een handvol familiefoto's, die vererfd zijn aan een verre achternicht. Van die achternicht kregen wij een afdruk van de molenfoto en zij vertelde ons dat het hier om het geboortehuis van Jacobus ging. Waarom zou hij de foto anders bewaard hebben? Wij stuurden de foto en het verhaal van De Witte Troffel naar de redactie van *de Zelfzwichter*, die geen reden zag te twijfelen aan ons verhaal. Na publicatie echter eind december, bleek dat het om een heel andere molen ging, ver weg gelegen van Westzaan, maar veel dichterbij huis: molen De Haan aan het Hoornsche Diep in Groningen.

De verkeerde foto dus bij een verder correct verhaal. De molen kwam in 1905 in handen van de firma Stoit & De Vries, houthandelaren in Groningen. Tot voor kort was het ons niet bekend waar Huizinga al het hout vandaan haalde, dat hij nodig had voor zijn meubels. Recent spraken we met een oud-meubelmaker die in 1955 in dienst kwam bij Huizinga. En die onder andere wist te vertellen dat het hout in die periode werd geleverd door de firma Wigbold en....de firma J. Stoit. Aangevuld met de informatie dat molen De Haan in 1905 werd overgenomen door Stoit, mogen we dus aannemen dat Huizinga ook toen al van die molen zijn hout betrok.

Een vergissing dus in *de Zelfzwichter*, maar een verrijking voor de kennis rond Huizinga. Waarom Huizinga de foto van De Haan heeft bewaard? Misschien omdat die hem herinnerde aan zijn geboortehuis in Westzaan. Dat was immers ook een houtzaagmolen, maar tot op heden is daar geen foto van bekend.

Wouter Pfeiffer

Specialist wind- en watermolens

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Ik reageer even naar aanleiding van het laatste nummer (4, jaargang 21) omdat ik daar twee dingetjes in las die volgens mij niet helemaal kloppen....

Als eerste blz.18 waarin Reint Huizinga schrijft dat Chris West in de USA niet met een Nederlandse molen kan draaien omdat dat type molen in Amerika niet voorkomt. Dat is niet helemaal waar want er staan er sowieso twee waarvan de voor hem dichtstbijzijnde staat in het plaatsje Holland in de staat Michigan. Niet naast de deur vanuit Vermont maar toch ;-)

De tweede opmerking betreft het artikel de Museale Molenvondst over de houtzaagmolen De Witte Troffel. Als bijschrift bij de foto (blz.10) en ook in het (rood gedrukte) blokje met gegevens (blz.11 r.o) wordt deze molen omschreven als 'paltrok'. Ik begrijp hoe de schrijver aan het type komt want hij haalde zijn gegevens uit het boekje 'De Windmolens aan de Zaanstreek' uit 1918 (blz.11) waarin de molen beschreven wordt als 'paltrok'. Of de foto klopt niet of deze laatste omschrijving klopt niet. De molen op de geplaatste foto is een achtkante stellingmolen en écht geen paltrok houtzager!